

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

6. Vtrum sacramenta veteris legis gratiam causarent.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

ARTICVLVS V.

Utrum Sacramenta noue legis habeant uirtutem ex passione Christi.

AD QUINTVM sic proceditur. Videtur quod sacramenta noue legis non habeant uirtutem ex passione Christi. Virtus enim sacramentorum est ad gratiam causandam in anima, per quam spiritualiter uiuit: sed sicut Augustinus dicit super Ioan. uerbum prout erat in principio apud Deum, uiuificat animas, secundum autem quod est caro factum, uiuificat corpora. Cum igitur passio Christi pertineat ad uerbum secundum quod est caro factum, uidetur, quod non possit causare uirtutem sacramentorum.

¶ 2. Præter. Virtus sacramentorum uidetur ex fide dependere, quia sicut dicit Augustinus super Ioan. Verbum Dei perficit sacramentum, non quia dicitur, sed quia creditur: sed fides nostra non solum respicit passionem Christi, sed etiam alia mysteria humanitatis ipsius, & principaliter etiam diuinitatem eius, ergo uidetur quod sacramenta non habeant specialiter uirtutem a passione Christi.

¶ 3. Præter. Sacramenta ordinantur ad hominum iustificationem, secundum illud I. ad Corinth. 6. Abluti estis, & iustificati estis: sed iustificatio attribuitur resurrectioni, secundum illud Roman. 4. resurrexit propter iustificationem nostram. ergo uidetur, quod sacramenta magis habeant uirtutem a resurrectione Christi, quam ab eius passione.

SED CONTRA est, quod super illud Roman. 5. In similitudinem prauaricationis Adæ, & c. dicitur glo. ex latere Christi dormientis in cruce fluxerunt sacramenta, per quæ saluata est ecclesia. Sic ergo sacramenta uidentur habere uirtutem ex passione Christi.

RESPON. Dicendum, quod (sicut dictum est) sacramentum operatur ad gratiam causandam per modum instrumenti. Est autem duplex instrumentum: unum quidem separatum, ut baculus: aliud autem coniunctum, ut manus. Per instrumentum autem coniunctum mouer-

Atur instrumentum separatum, sicut baculus per manum. Principalis autem causa efficiens gratiæ, est ipse Deus ad quem comparatur humanitas Christi, sicut instrumentum coniunctum. Sacramentum autem sicut instrumentum separatum, & ideo oportet quod uirtus salutaris, a diuinitate Christi, per eius humanitatem, in ipsa sacramenta deriuetur. Gratiæ autem sacramentalis ad duo præcipue ordinari uidetur, ut scilicet ad tollendos defectus præteritorum peccatorum, in quantum transcunt actu, & remanent reatu, & iterum ad perficiendam animam in his, quæ pertinent ad cultum Dei, secundum religionem uitæ Christianæ. Manifestum est autem ex his, quæ supra dicta sunt, quod Christus liberauit nos a peccatis nostris, præcipue per suam passionem: non solum efficienter & meritorie, sed etiam satisfactorie. Similiter etiam per suam passionem iniitauit ritum Christianæ religionis, offerens seipsum oblationem & hostiam Deo, ut dicitur Ephes. 5. unde manifestum est, quod sacramenta ecclesiæ specialiter habent uirtutem ex passione Christi, cuius uirtus quodammodo nobis copulatur per susceptionem sacramentorum: in cuius signum de latere Christi pendens in cruce, fluxerunt aqua & sanguis, quorum unum pertinet ad baptismum, aliud ad Eucharistiam, quæ sunt potissima sacramenta.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod uerbum prout erat in principio apud Deum, uiuificat animas, sicut agens principale: caro tamen eius, & mysteria in ea perpetrata, operantur instrumentaliter ad animæ uitam. Ad uitam autem corporis non solum instrumentaliter, sed etiam per quandam exemplaritatem, ut supra dictum est.

AD SECUNDVM dicendum, quod per fidem Christus habitat in nobis (ut dicitur Ephes. 3.) & ideo uirtus Christi copulatur nobis per fidem. Virtus autem remissionis peccatorum, speciali quodam modo pertinet ad passionem ipsius Christi: & ideo per fidem passionis eius, specialiter homines liberantur a peccatis, secundum illud Roman. 3. Quem proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius, & ideo uirtus sacramentorum, quæ ordinatur ad tollenda peccata, præcipue est ex fide passionis Christi.

AD TERTIUM dicendum, quod iustificatio attribuitur resurrectioni ratione termini ad quem, qui est nouitas uitæ: per gratiam attribuitur tamen passioni ratione termini a quo, scilicet, quantum ad diuisionem culpæ.

ARTICVLVS VI.

Utrum sacramenta ueteris legis gratiam causarent.

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur quod etiam sacramenta ueteris legis, gratiam causarent: quia (sicut dictum est) sacramenta nouæ legis habent efficaciam ex fide passionis Christi: sed fides passionis Christi,

terere Christi: per quod præcipua sacramenta monstrantur, quod copulata sunt nobis uirtutem passionis Christi.

Tertius clarus. In corpore sunt due conclusiones negatiuæ. Prima est: Sacramenta ueteris legis non conferrebant gratiam uirtute propria. Probat auctoritate Apostoli. Altera est: Sacramenta

Ad sextum sic proceditur. Videtur quod etiam sacramenta ueteris legis, gratiam causarent: quia (sicut dictum est) sacramenta nouæ legis habent efficaciam ex fide passionis Christi: sed fides passionis Christi,

Super Quæstionis sexagesimæ secundæ articulum sextum.

Tertius clarus. In corpore sunt due conclusiones negatiuæ. Prima est: Sacramenta ueteris legis non conferrebant gratiam uirtute propria. Probat auctoritate Apostoli. Altera est: Sacramenta

Super Quæstio. 62. Articulus quintus.
Tertius clarus. In corpore vna conclusio: Sacramenta ecclesiæ specialiter habent uirtutem ex passione Christi. Probat tripliciter. Primo ex communitate: quia humanitas Christi est instrumentum coniunctum deitatis: sacramentum autem instrumentum separatum. Et formatur ratio: Agens principale per coniunctum instrumentum mouet separatum: sed Deus est agens principale gratiæ & humanitas Christi instrumentum coniunctum, & sacramentum instrumentum separatum, ergo. Et quia hæc ratio non concludit de passione Christi, sed de humanitate Christi (in qua Christus mysteria multa consummat, puta nauitatem, generationem, passionem resurrectionem, ascensionem, &c.) ideo secunda subiungitur ratio, per quam potest specialiter per passionem Christi uirtus sacramentorum. Et procedit ratio ex effectu proprio gratiæ sacramentalis: quia scilicet uterque talis proprio effectus appropriatur passioni Christi. Et formatur ratio, tam liberatio a peccatis nostris, quam iustum ritum Christianæ religionis est præcipue a passione Christi: sed uirtus que est præcipue per gratiam sacramentalem, ergo gratia sacramentalis (quod in id est rebus) ergo uirtus sacramentalis gratiæ est a passione Christi. Minor declaratur, ex dictis.
¶ Quod primò pariter quid, quia Christus liberauit nos per passionem a peccatis, non solum efficienter & meritorie, sed etiam satisfactorie (quod dicitur alius eius mysterijs) & decem satisfactorie quod appropriatur passioni. Quod ad idem uerum, quia per passionem offerendo seipsum, iniitauit ritum Christianæ religionis. Minor autem clara ex hoc tractatu. Tertio procedit conclusio, ex signo fluxus sanguinis, & aque de la-

D. 68.

Quæst. 49. & 48.

D. 98.

Ch. 62. super quæstio. 62. articulus quintus.

Q. 56. art. 1. 1. 2. q. 103. artic. 6. q. 107. art. 1. ad 3. & 4. dist. 1. q. 1. ar. 5. q. 1. Art. præced.

B B 3

menta veteris legis, non conferebant gratiam uirtute in eis habita a passione Christi. Probatu ex communi differentia conuictionis alicuius cause ad cauandum: uel per vsum exteriorum rerum, uel per actum anime: quia prima est causa effectiua. ac per hoc prioris secundum esse: secunda autem est causa finalis, ac per hoc potest esse posterioris secundum esse. Sub hac enim differentia communi subsumitur in specialiter differentia inter passionem Christi coniungi per sacramenta uel per fidem: ita quod per sacramenta coniunctio continetur sub exteriorum rerum. & coniunctio per fidem continetur sub conuictione per actum anime. Et sub hoc procedendo descenditur, & quod passio Christi est prior secundum esse sacramentis nostris, & posterior sacramentis ueteris legis. Ac per hoc nostris quidem sacramentis passio Christi coniungi potest ut causa actiua operans per illa: prius autem non potest coniungi ut causa actiua operans per illa quod est intentum conuictionis. Et quod passio Christi ut finalis causa coniungitur per fidem, tam nobis quam antiquis: & propterea utrique saluamur per fidem passionis Christi: sed non utrique per sacramenta uirtuosa ex passione Christi. Non tamen superfluous erat usus illorum sacramentorum: quia adhibebantur etiam non ut uirtuosa, tamen ut signa fidei uirtuose.

¶ Ita igitur lector in formali differentia inter coniunctionem per fidem seu actum anime ut sic, & per sacramenta seu usum exteriorum rerum ut sic: & uidebis differentiam in literis subtiliter positam, inferre sacramenta nostra esse uirtuosa, & antiqua non. Et memeto nouit, quod de coniunctione causali (seu cause ut sic) est sermo, ut non fallaris ab importunitate digredientium ad ea, quae sunt per accidens.

Iner principium & medium illius in hominibus totius anime inueniuntur.

Gloss. ordinata ibid.

Ar. preced.

D. 98.

fuit in veteri lege, sicut & in noua: habemus enim eundem Spiritum fidei, ut habetur 2. ad Cor. 4. Sicut ergo sacramenta nouae legis conferunt gratiam, ita etiam sacramenta ueteris legis gratiam conferebant.

¶ 2. Præter. Sanctificatio non fit nisi per gratiam: sed per sacramenta ueteris legis, homines sanctificabantur: dicitur enim Leuitici. 8. Cumque sanctificasset Moyses Aaron, & filios eius in uestitu suo &c. ergo uidetur quod sacramenta ueteris legis gratiam conferebant.

¶ 3. Præter. Sicut Beda * dicit in homilia circuncisionis, Idem salutaris curationis auxilium: circuncisio in lege contra originalis peccati uulnus agebat, quod baptismus agere reuelat: tempore gratiae conuenit: sed baptismus nunc confert gratiam, ergo circuncisio gratiam conferebat, & pari ratione alia sacramenta legalia: quia sicut baptismus est ianua sacramentorum nouae legis, ita & circuncisio erat ianua sacramentorum ueteris legis. Propter quod & Apostolus dicit Galat. 6. Testificor omni homini circuncidenti se: quoniam debitor est uniuersae legis faciendae.

SED CONTRA est, quod Galat. 4. dicitur, Conuertimini iterum ad infirma & egena elementa. gloss. * id est ad legem, quae dicitur infirma, quia perfecte non iustificat: sed gratia perfecte iustificat, ergo sacramenta ueteris legis gratiam non conferebant.

RESPON. Dicendum, quod non potest dici, quod sacramenta ueteris legis conferrent gratiam iustificante per seipsa, id est, propria uirtute, quia sic non fuisset necessaria passio Christi, secundum illud Galat. 2. Si ex lege est iustitia, Christus gratis mortuus est: sed nec potest dici, quod ex passione Christi uirtutem haberet conferendi gratiam iustificandi: sicut enim ex praedictis patet, * uirtus passionis Christi copulatur nobis per fidem & d sacramenta, differenter tamen. Nam continuatio, quae est per fidem, fit per actum anime: continuatio autem quae est per sacramenta, fit per usum exteriorum rerum. Nihil autem prohibet id, quod est posterius tempore, antequam sit mouere secundum quod praecedit in actu

animae. sicut scis qui est posterior tempore, mouet agentem, secundum quod est apprehensus & desideratus ab ipso. Sed illud, quod nondum est in rerum natura, non mouet secundum usum exteriorum rerum. unde, causa efficiens non potest esse posterior in esse, ordine durationis, sicut causa finalis. Sic ergo manifestum est, quod a passione Christi, quae est causa humanae iustificationis conuenienter * derivatur uirtus iustificatiua ad sacramenta nouae legis, non autem ad sacramenta ueteris legis, & tamen per fidem passionis Christi iustificabantur antiqui patres, sicut & nos. Sacramenta autem ueteris legis, erant quaedam illius fidei protestationes, in quantum significabant passionem Christi, & effectus eius. Sic ergo patet, quod sacramenta ueteris legis non habebant in se aliquam uirtutem, qua operarentur ad conferendam gratiam iustificantem, sed solum significabant fidem, per quam iustificabantur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod antiqui patres habebant fidem de passione Christi futura, quae secundum quod erat in apprehensione anime, poterat iustificare: sed nos habemus fidem de passione Christi praecedenti, quae potest iustificare etiam secundum realem usum sacramentalium rerum, ut dictum est.

AD SECUNDUM dicendum, quod illa sanctificatio erat figurata: per hoc enim sanctificari dicebatur, quod applicabantur cultui diuino secundum ritum ueteris legis, qui totus ordinabatur ad figurandum passionem Christi.

AD TERTIUM dicendum, quod de circuncisione multiplex fuit opinio: quidam enim dixerunt quod per circuncisionem non conferebatur gratia, sed solum auferebatur peccatum: sed hoc non potest esse, quia homo non iustificatur a peccato, nisi per gratiam, secundum illud Roma. 3. Iustificati gratis per gratiam ipsius. Et ideo alij dixerunt, quod per circuncisionem conferebatur gratia, quantum ad effectum remotiuos culpa, sed non quantum ad effectus positiuos gratiae. Sed hoc etiam uidetur esse falsum: quia per circuncisionem dabatur pueris facultas perueniendi ad gloriam, quae est ultimus effectus positiuus a gratia. Et praeterea, secundum ordinem cause formalis, priores sunt naturaliter effectus positiuus quam priuatiui, licet secundum ordinem cause materialis sit e conuerso: forma enim non excludit priuationem, nisi informando subiectum, & ideo alij dicunt quod circuncisio conferebat gratiam, etiam quantum ad aliquem effectum positiuum, qui est facere dignum uita aeterna: non tamen quantum ad hoc quod est reprimere concupiscentiam impellentem ad peccandum: quod & aliquando mihi uisum est: sed diligentius consideranti, apparet hoc etiam non esse uerum: quia minima gratia potest resistere cuilibet concupiscentiae & mereri uitam aeternam, & ideo melius dicendum uidetur, quod circuncisio, sicut & alia sacramenta ueteris legis, erat solum signum fidei iustificantis, unde Apostolus dicit Roman. 4. quod Abraham accepit signum circuncisionis, signaculum iustitiae fidei, & ideo in circuncisione conferebatur gratia, in quantum erat signum passionis Christi futurae, ut infra * patebit.

D. 98.

Alia conuenienter.

In corp. act.

D. 98.

D. 64.

D. 98.

D. 98.

Quaestio.

2. 6.

¶ Super